

Xanthogramma citrofasciatum
mannetje.

verschillen. Uit België is een vrouwtje bekend van 15 februari (PALS 2001). Deze winterwaarneming is echter een uitzondering.

Ecologie

Loofbossen, meestal met goed ontwikkelde ondergroei. Zwervende exemplaren kunnen, vooral in het kustgebied, in sterk uiteenlopende biotopen waargenomen worden, maar meestal zijn er bomen of struiken aanwezig. Mannetjes zweven op 2-3 meter hoogte langs bospaden of op open plekken in bos. Vrouwtjes vliegen soms langzaam langs bomen en struiken, vermoedelijk op zoek naar geschikte plekken om eitjes te leggen.

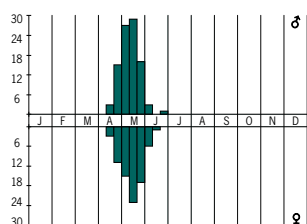
Xanthandrus comtus staat bekend als een sterk migrerende soort. Met name in de late zomer en vroege herfst zijn er verschillende meldingen die op trek duiden (GATTER & SCHMID 1990, JENSEN 2001B, SNOW & ROSS 1952). Mogelijk is trekgedrag een strategie om op het onvoorspelbare, plotseling lokaal talrijke voorkomen van de prooidieren in te spelen.

De larve voedt zich met rupsen van diverse Microlepidoptera, zoals bladrollers (Tortricidae), mineermotten (Gracilariidae), processievlinders (Thaumetopoeidae) en stippelmotten (Yponomeutidae), meestal op bomen en struiken. Onder laboratoriumomstandigheden schijnt de larve ook bladwespenlarven ('bastaardrupsen', Symphyta) te eten (BARKEMEYER 1994).

Xanthandrus comtus is samen met *Parasyrphus nigratarsis* een van de twee Nederlandse uitzonderingen op de regel dat larven uit de subfamilie Syrphinae zich met bladluizen en andere Homoptera voeden. De meldingen van bladluisetende larven van *X. comtus* berusten waarschijnlijk op verwarring met andere soorten (ROTHERAY 1993).

Het popstadium duurt 2-3 weken en wordt op planten doorgebracht (BARKEMEYER 1994).

Summary – Fairly common. No apparent trends. Deciduous forests, mostly with well-developed understory. Numbers are often low and it is uncertain to which extent the Dutch populations consists of migrants or indigenous specimens.

Xanthogramma citrofasciatum

Xanthogramma Citroenzweefvliegen

MR

Middelgrote dofzwarte zweefvliegen met smalle citroengele vlekken op het achterlijf, citroengeel gezoomde borststukzijranden en grotendeels gele poten. Lengte 10-12 mm.

Taxonomie en determinatie

Er is nog onduidelijkheid over de taxonomische status van enkele Europese soorten in dit genus, maar de Nederlandse soorten kunnen met de gangbare determinatiewerken probleemloos op naam gebracht worden. *Olbiosyrphus* wordt in dit boek niet als subgenus van *Xanthogramma* behandeld, maar als zelfstandig genus (zie daar).

Verspreiding

Holarctisch en oriëntaals genus met circa twintig soorten, hoewel de status van verschillende soorten onduidelijk is. In Europa komen tenminste drie soorten voor, in Nederland twee.

Ecologie

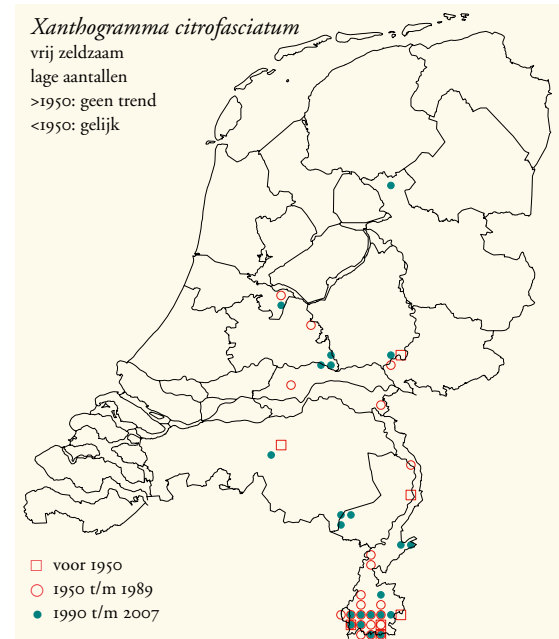
De imago's bezoeken diverse bloemen. De larven leven in mieren nesten en eten wortelluizen waarmee de mieren geassocieerd zijn (ROTHERAY ET AL. 1996).

Xanthogramma citrofasciatum Streepcitroenzweefvlieg

MR

Middelgrote *Xanthogramma*. Vlekkenparen op rugplaatjes 2-4 even smal, achterpoten geheel geel of oranje. Achterlijf bij vrouwtjes soms zeer breed en afgeplat. Lengte 10-12 mm.

In navolging van Thompson et al. (1982) hebben veel buitenlandse auteurs voor deze soort onterecht de naam *X. festivum* (LINNAEUS, 1758) gebruikt (zie ILIFF & CHANDLER 2000, ICZN 2001).

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in West-Siberië. In Europa van Zuid-Scandinavië tot aan de Middellandse Zee en van Ierland tot in Rusland.

In Nederland vrij algemeen in Zuid-Limburg, zeldzaam in het binnenland. Er zijn populaties aanwezig in het Gooi en in Midden-Limburg. Opmerkelijk is de vangst van een mannetje in de Weerribben in 1991.

Een generatie.

Ecologie

Droge warme graslanden en heideterreinen, vaak in de buurt van bos of struweel.

Imago's vliegen tussen lage vegetatie en bezoeken diverse bloemen. Mannetjes vertonen zweefgedrag op circa een halve meter boven de grond.

De larven zijn gevonden in nesten van de mergelmier en de wegmier. Ze brengen hier twee winters door (HÖLLDOBLER 1929). Over de vroege larvestadia is niets bekend. Grotere larven leven in het nest en worden voortdurend omringd door mierenwerkers. Hölldobler (1929) dacht dat ze gevoerd worden door de mieren, maar dit is twijfelachtig. Het lijkt waarschijnlijker dat ze, evenals *X. pedisequum* en andere soorten uit het genus, prederen op wortelluizen die met de mierenkolonies geassocieerd zijn (CHANDLER 1968B, ROTHERAY 1993, ROTHERAY ET AL. 1996). In de tweede winter gaat de larve in diapauze en wordt hij genegeerd door de mieren. Voor de verpopping zoekt hij een plekje aan de rand van het nest. Het popstadium duurt ongeveer een maand (HÖLLDOBLER 1929). De pop is beschreven door Speight (1990).

Summary – Scarce. No apparent trends. Dry, warm grassland and heathland, often near forest or shrubs.

Xanthogramma pedisequum Gewone citroenzweefvlieg

MR

Middelgrote *Xanthogramma* met brede vlekken op rugplaatje 2 en smalle vlekken op rugplaatjes 3-4. Achterpoten deels donker. Vlekkentekening op zijkant van borststuk variabel. Deze variatie deed vermoeden dat er meer dan één soort in het spel was (BARENDREGT 1999), maar hiervan is in Nederland waarschijnlijk geen sprake (SMIT 2002B). Lengte 10-12 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in West-Siberië. In Europa van zuidelijk Scandinavië tot aan de Middellandse Zee en van Groot-Brittannië tot in Rusland.

Algemeen in heel Nederland, behalve in de noordelijke provincies. In het westen van het land was het tot de jaren 1990 een zeldzaamheid, maar sindsdien is de soort er sterk toegenomen.

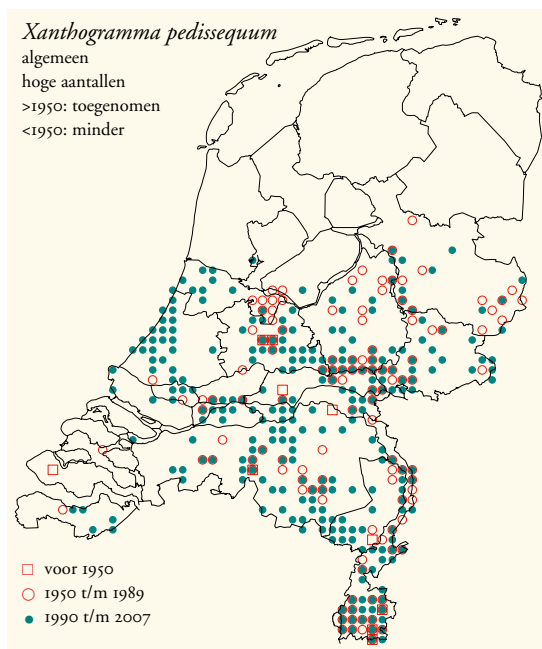
Mogelijk één lange generatie, doordat het ontpoppen van de vliegen over een lange periode is uitgesmeerd, maar twee generaties zijn niet uitgesloten.

Ecologie

Graslanden met veel variatie in vegetatiehoogte, maar ook in duindoornstruwelen. *Xanthogramma pedisequum* komt ook vaak in tuinen voor.

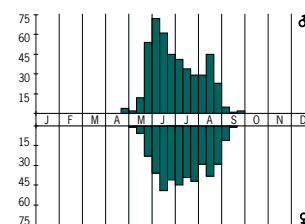
Xanthogramma pedisequum
mannetje.

De imago's vliegen langzaam tussen kruiden of struiken of bezoeken bloemen. Mannetjes vertonen zweefgedrag tussen en vlak boven niet te dichte vegetatie en op open plekken in struwelen, op een halve tot drie meter boven de grond. Ze hangen vaak niet helemaal stil in de lucht, maar vliegen heel langzaam heen en weer. Soms zweven verschillende mannetjes in elkaars nabijheid.

De larven zijn gevonden in de nesten van gele weidemier en wegmier. Ze voeden zich met verschillende soorten wortelluizen die met de mieren geassocieerd zijn en zijn met name 's nachts actief (DIXON 1960, FOSTER 1987, PONTIN 1959, ROTHERAY ET AL. 1996). De pop is beschreven door Speight (1990).

Summary – Common. Less common before 1950, increased since. Grasslands and shrub vegetation, also in gardens and parks.

Xanthogramma pedisequum